

Ing. Aleš Brožek se narodil 22. května 1952 v Praze Aleně a Jaroslavovi Brožkovým. Rodiče pocházeli z Moravy, nejdříve se usadili v Teplicích, v roce 1960 se rodina přestěhovala do Ústí nad Labem. Otec je známý malíř, grafik, výtvarný pedagog a univerzitní profesor, autor publikací z teorie výtvarného umění. Matka řadu let působila na Střední škole strojní v Resslově ulici. Po absolvování Střední všeobecně vzdělávací školy v Ústí nad Labem (1970) pokračoval Aleš Brožek ve studiu na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze, kam následoval svého o rok staršího bratra Iva. Ten však po roce přestoupil na obor knihovnictví na Karlově univerzitě, Aleš studia dokončil a v roce 1975 promoval. Po vojenské službě nastoupil do technického rozvoje podniku Tonaso Neštémice. „*Tam jsem spíše chodil do technické knihovny než do provozu. Pak sháněli někoho do informačního střediska do Setuzy. Jelikož jsem uměl jazyky, tak mě vzali,*“ řekl. V letech 1978–1990 pracoval ve Výzkumném ústavu tukového průmyslu v Ústí nad Labem. Nejprve jako vedoucí studijního oddělení Oborového informačního střediska VTEI, od roku 1982 jako vedoucí celého informačního střediska. Zde zahájil automatizaci knihovny, zpracování rešerší pomocí databází přístupných přes ÚVTEI-ÚTZ, spolupodílel se na budování české potravinářské databáze ALIMIS CS. V roce 1978 se oženil, s manželkou Hanou má dvě dcery, Hanu (1979) a Zuzanu (1986).

Od roku 1990 je Aleš Brožek ředitelem Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem (v letech 1993–1994 postgraduálně studoval knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Zabývá se problematikou databází využitelných v knihovnách, je autorem *Přehleduází dat využitelných v knihovnách* (1994 a 1997), a knihovnických webových stránek. Od roku 2000 je předsedou hodnotící komise soutěže Biblioweb. Publikuje v odborné knihovnické literatuře, píše například do rubriky Nad webovými stránkami knihoven v e-časopisu Ikaros (www.ikaros.cz), do časopisu Čtenář, přispíval do periodika Grand biblio. S řadou odborných příspěvků vystupuje na knihovnických konferencích v tuzemsku i v zahraničí (Budapešť 1996, Washington 1998). Je členem Svazu knihovníků a informačních pracovníků, Ústřední knihovnické rady, předsedou sekce pro akvizici Sdružení knihoven ČR. V roce 2003 mu byla udělena Medaile Z. V. Tobolky. V ústecké knihovně se Brožek zasloužil mj. o zavádění automatizace, podílel se na vytvoření lidové části knihovny v ulici Winstona Churchilla, vybudování přístavby k budově

v ulici Velká Hradební či zavedení nových oddělení knihovny (oddělení automatizace, oddělení anglické literatury).

Aleš Brožek patří mezi uznávané odborníky ve vexilologii (nauka o vlajkách a praporech, jejich historii a symbolice), tímto oborem se aktivně zabývá přes čtyřicet let. Už od dětství obdivoval rejstříky s vyobrazením státních vlajek na konci zeměpisných atlasů. *„Vděčím za to svému otci, který byl výtvarník a jezdil se mnou a mým bratrem na výlety. Mám takový zážitek zhruba z dob, kdy jsem chodil do první třídy a byli jsme v Teplicích. V jednom obchodě jsem viděl velký list s vyobrazením spousty vlajek. V tu chvíli mne uchvátila barevnost a otec nás na ni také upozornil. Vzpomínám na to, jak jsem se tam pro vyobrazení později vypravil, ale už ho bohužel neměli. Potom, ve třinácti nebo čtrnácti letech, začal můj bratr vlajky zkoumat systematicky, na kartičky začal z různých encyklopedií překreslovat jejich vyobrazení. Pak jsme si uvědomili, že u jednoho státu máme třeba z jednoho období pět různých vyobrazení vlajky, lišily se jak barvami, tak třeba pruhy. Buď to byly chyby v publikaci, nebo chyba v jejich výrobě. V tu chvíli jsem se chtěl dopátrat pravdy a začal jsem studovat odbornou literaturu.“* K tomu byly nezbytné jazykové znalosti, literatura o vlajkách tehdy v češtině nevycházela. *„Ve čtrnácti jsem byl na táboře v Německu, kde v roce 1963 vyšla knížka o vlajkách. Tehdy se mi za ni nechtělo dát deset východoněmeckých marek, chodil jsem ji obdivovat. Ted' už ji mám v několika vydáních a podepsanou od autora, se kterým jsem se seznámil a vyprávěl mu, jak jsem jako kluk po jeho knize toužil,“* vzpomínal Brožek. Brožkův dědeček byl nadaným polyglotem, ovládal sedm jazyků a při jejich výuce se vnukovi věnoval. Ve 14 letech už měl Aleš slušné jazykové znalosti, nejprve zvládl angličtinu, němčinu, ruštinu, po vysoké francouzštinu a španělštinu, přidal polštinu a holandštinu. Rodiče matky žili v Praze, Aleš u nich často pobýval a docházel do Národní knihovny. Začal se zabývat i symbolikou vlajek.

Při studiu na vysoké škole potkal lidi se stejným zájmem, 29. ledna 1972 založili při Obvodním kulturním domě v Praze 3 Vexilologický klub, tehdy jediný svého druhu v Československu. Zpočátku měl 31 členů, v roce 1992 se osamostatnil a počet jeho členů přesáhl stovku. Členem Mezinárodní federace vexilologických společností (FIAV) se Vexilologický klub stal v roce 1991, od roku 2005 nese název Česká vexilologická společnost. Od října 1972 vychází zpravodaj Vexilologie (ISSN 1211-2615), Brožek tento čtvrtletník s výjimkou let 1975–1983 rediguje.

Aleš Brožek publikuje odborné vexilologické články a od roku 1980 každoročně sestavuje celosvětovou bibliografii vexilologických knih. Do roku 1987 ji vydával vlastním nákladem, v letech 1988–1992 byla přílohou švýcarského periodika Flaggenmitteilungen a od

roku 1993 je uveřejňována ve Flag Bulletinu. Je autorem vlajkových tabulí k 6. vydání *Malé československé encyklopedie* (1987), aktualizace a českého překladu knihy N. Smithové *Vlajky světa* (1996) a publikace *Lexikon vlajek a znaků zemí světa*, jež obsahuje základní údaje o vlajkách všech zemí, včetně vysvětlení, co znamenají jednotlivé prvky na vlajce a státním znaku (vyšla v letech 1998 a 2003 v češtině, v roce 2000 v němčině). V letech 1991–1996 vedl Brožek vexilologickou rubriku v časopise Prager Wochenblatt. Organizačně zajišťoval 2. český národní vexilologický kongres v září roku 2000 v Ústí nad Labem, kde vexilologové mj. probírali i potíže se schvalováním městských vlajek. Zorganizoval také výstavu Vexilologie známá a neznámá aneb Vlajky a prapory v ústeckém muzeu (2000, o rok později pak i v Kladně), která nabídla i historii vzniku československé a později české státní vlajky, informace o průkopnících vexilologie a o symbolice vlajek různých světových zemí.

Aleš Brožek se účastnil mezinárodních vexilologických kongresů ve Vídni, Madridu, Oxfordu, Barceloně, Curychu, Varšavě, Kapském Městě, Stockholmu, Yorku, Berlíně či Alexandrii (USA). Od r. 1995 je členem komise pro otázky členství FIAV. Je dvojnásobným nositelem Čestného diplomu VK (1982, 2001). Za rozvoj vexilologie byl oceněn plakétou „Vexillon“, cenou udělovanou Flag Society of Australia předním vexilologům světa, kterou získal jako první Středoevropan. Převzal ji na 17. mezinárodním vexilologickém kongresu v Kapském Městě 15. srpna 1997. Plaketa se uděluje teprve od roku 1989, a to vždy na kongresu, který se koná jednou za dva roky. Ředitel ústecké knihovny je tedy pátým oceněným člověkem na světě. „*Překvapilo mě to. Toto prestižní ocenění se dává spíš starším vexilologům. Ale byla v tom nejspíš politika. Hodilo se, aby po delší době šlo toto ocenění do Evropy,*“ řekl. „*Plaketou byly oceněny aktivity jak klubu, tak mé vlastní. Napsal jsem asi dvě stě článků o českých městských a státních vlajkách do našeho i zahraničního tisku. Přednášel jsem o nich na sedmi vexilologických kongresech. Velmi mě těší, že ocenili také mou činnost knihovnickou. Sestavuji bibliografie – seznamy vexilologické literatury. Již od roku 1980 shromažďuji údaje o knihách, které na světě vyšly o vlajkách, ročně jsou to stovky publikací. Bibliografii uveřejnil nejprestižnější americký vexilologický časopis.*“

Zpočátku se Brožek asi jako většina vexilologů zajímal o vlajky všech v tu dobu existujících států, později pak i států, které přestaly existovat. Jejich množství je však obrovské a bylo by velmi obtížné jejich dohledávání v místních archivech, zvláště pokud jde o vlajky mimoevropských zemí. Začal se proto specializovat na vlajky a prapory užívané na území Československa. Zaměřuje se mj. na podobu městských vlajek užívaných v severních Čechách a sbírá knihy o vlajkách, vlastní jich asi pět set. Raritní je pro něj kniha o historii thajských vlajek. „*Dostal jsem ji od belgického vexilologa, který má asi největší sbírku knížek*

o vlajkách, tomu se nemůžu vyrovnat. Byla to pro mě obrovská věc, byl jsem hrozně šťastný, tehdy se do Thajska ještě nejezdilo tak jako dnes,“ uvedl Brožek. Má i knížky o vlajkách v turečtině, indonéštině, filipínštině. Nejmenší knížečka je o mongolské vlajce, naopak největší kniha je v korejštině: *„Poslal mi ji darem její autor, korejský lékař, který knihu vydal vlastním nákladem. Poskytl jsem mu nějaké informace o naší vlajce. I zahraniční kolegové mi ji záviděli.*“ Brožkova sbírka obsahuje i samotné vlajky a předměty s vlajkami. Zvláště si cení nepálské vlajky namalované na lotosovém listu, za kuriozity ve své vlajkové sbírce považuje zubní kartáček s americkou a sovětskou vlajkou. Vlajkami má ozdobeny i ubrusy, ponožky, kravaty či náprstek: *„...snažím se schovávat všechny předměty, na kterých je vyobrazena vlajka. Pak je používám na výstavách.*“ Kdyby měl neomezené množství peněz, koupil by si portolány, staré mapy ze čtrnáctého patnáctého století pro námořníky s vykreslením ostrovů a pevniny s obrázky vlaječek.

Jako člen Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Parlamentu České republiky se Aleš Brožek účastní schvalování městských a obecních vlajek, z nichž sám několik navrhl (např. vlajku Litvínova nebo Dolní Poustevny). Byl také v komisi, která v roce 1992 vybírala vlajku města Ústí nad Labem, spolurozhodoval při tvorbě nových krajských znaků. Po rozdělení Československa byl členem heraldické komise České národní rady a podílel se na vzniku českých státních symbolů: velkého a malého znaku, vlajky, barev, prezidentské standarty a pečeti: *„Začali jsme se tím zabývat v létě 1992, když už situace vypadala neudržitelná, a pracovat na tom, aby ve chvíli, kdy vznikne nový stát, již existoval poslanecký zákon o státních symbolech. Chtěli jsme, aby byla převzata vlajka Československa, protože Češi nebyli těmi, kdo ji pálili, a aby Slovinci začali používat opět válečnou vlajku. Vycházeli jsme z toho, že Slovinci vlajku nechtějí, takže je uprázdněná a nic nebrání tomu, aby Česká republika tuto vlajku přijala. Češi tu s klínem mají rádi už od roku 1920.*“

Brožek se také zasloužil o to, že dnes známe jméno a podobu autora československé (české) státní vlajky. Dlouho se zabýval studiem okolností, které vedly k zavedení československé státní vlajky 30. března 1920 v takové podobě, v jaké ji známe i dnes. Za ta léta se mu podařilo nalézt v archivech mnoho návrhů vlajky z let 1918–1920. Ze zápisů úřední znakové komise se postupně dozvěděl jména osob, které se tímto úkolem zabývaly, včetně Jaroslava Kursy (1875–1950), pracovníka archivu ministerstva vnitra. *„Ten měl hluboké heraldické znalosti a do komise přinesl 4. července 1919 detailně propracovaný návrh státní vlajky s modrým klínem. I když později byla délka klínu protažena, můžeme Kursu bez pochybností označit za autora naší vlajky,*“ řekl Brožek. Nakonec vypátral i Kursovu podobu: *„Pátrání po jeho fotografii bylo mnoho let neúspěšné, až díky článku*

v Právu se ozvala příbuzná z rodu Kubínů, která osobně znala Kursovu manželku. Poté jsem získal kontakt na jeho praneteř pečující o rodinnou fotografii, na které je autor vlnky s matkou, manželem své sestry, svou sestrou i její dcerou a příbuznými.“ Jaroslavu Kursovi byla v roce 2005 odhalena busta na škole v Blovicích, odkud pocházel. Brožkovi se při jeho dlouhém pátrání podařilo zjistit mnoho dosud neznámých detailů z Kursova života a našel i místo, kde je Kursova pochovaný (jeho pozůstatky byly uloženy v Brně v rodinném hrobě jeho manželky).

Aleš Brožek se zajímá také o dějiny města, v němž žije, k poznání jeho historie sám přispěl. Je autorem knihy *Osudy domů a obyvatel Churchillovy ulice* (2008). Začal s odhalováním tajemství vily, v níž sídlí Severočeská vědecká knihovna: „Pro mne to bylo velké dobrodružství. Vždyť když jsem před několika lety začínal s bádáním (tehdy jen kvůli tomu, abychom při Dnech evropského dědictví mohli odpovídat návštěvníkům naší vily na dotazy, kdo bydlel v sousedních domech), počítal jsem, že budu muset prohlédnout několik ústeckých adresářů. K nim později přibyly telefonní seznamy a pak mne ústečtí archiváři upozornili, že uchovávají sčítací archy z let 1890 až 1921. Hodně mi pomohli i pražští archiváři (k nim se dostaly dokonce výsledky sčítání prováděné v Německu po zabránění pohraničí) a příbuzní těch, kteří tady žili před rokem 1945.“

Autor se ale nezastavil rokem 1945 a pokusil se zmapovat historii celé Churchillovy ulice, která měla od roku 1888 celkem osm různých jmen, a uvést všechny obyvatele domů v této ulici od jejího vzniku do dnešních dnů. Pro 21 domů, které tu od roku 1888 vyrostly, vypátral přes 400 jmen jejich obyvatel. V pátrání pomohly Brožkovi i Tereziánské pamětní knihy. „Ještě v roce 1930 zde žilo 24 osob židovského vyznání, většina skončila po roce 1939 v Osvětimi,“ řekl. Prostřednictvím novin pak vyzval další pamětníky, aby dorazili na křest knihy do Severočeské vědecké knihovny a podělili se o své vzpomínky. Na křestu knihy byly promítnuty i fotografie z návštěv rodiny Weinmannových v Ústí nad Labem a fotografie rodin, žijících kdysi v této ulici, vyprávění doplňovaly také fotografie a archiválie, které se do knížky nedostaly.

Aleše Brožka lze bezpochyby zařadit mezi významné osobnosti Ústeckého kraje. Jako ředitel Severočeské vědecké knihovny ovlivnil podobu a charakter této instituce, jako aktivní člen několika knihovnických sdružení a neúnavný autor odborných textů se však výrazně podílí i na rozvoji knihovnictví v rámci celé České republiky. Stál také u zrodu české vexilologie a je jedním z nejdůležitějších znalců tohoto oboru u nás, za svou vexilologickou činnost získal i mezinárodní uznání.

(Zpracovala: Zdenka Andree)